

Nr 44.

Ankom till riksdagens kansli den 6 april 1943 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående pensionsrätt för viss personal, som vid statens övertagande av enskild järnväg övergått i statens järnvägars tjänst.

I en den 5 mars 1943 dagtecknad proposition nr 173, som hänvisats till bankoutskottets förberedande handläggning, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att bemyndiga Kungl. Maj:t att, i huvudsaklig överensstämmelse med vad i propositionen förordats, meddela bestämmelser rörande pensionsrätt för viss personal, som vid statens övertagande av enskild järnväg övergått i statens järnvägars tjänst.

Beträffande motiveringen för ifrågavarande förslag får utskottet, i den mån ej redogörelse därför lämnas i det följande, hänvisa till propositionen.

I två lika lydande *motioner vid 1942 års riksdag* (I: 138 och II: 189) hemställdes, att riksdagen måtte besluta, att från förutvarande Sala—Gysinge—Gävle järnväg i statens järnvägars tjänst övertagen personal, vilken på grund av förekomsten av liv- och kapitalförsäkring icke tillerkänts pensionsrätt efter övergången i statens tjänst, måtte, mot avstående av försäkringen till statens järnvägar, erhålla pensionsrätt enligt bestämmelserna för tjänstemän eller arbetare i statens tjänst. *Järnvägsstyrelsen* meddelade i utlåtande över motionerna, att i ärendet berörd personal, som övertagits från Sala—Gysinge—Gävle järnväg, erhållit pensionsrätt med undantag av två befattningshavare, stationskarlen J. H. Johansson och extra ordinarie stationskarlen E. A. Sahlström, vilka på grund av för hög levnadsålder icke kunnat erhålla pensionsrätt enligt civila tjänstepensionsreglementet. Båda hade avgått ur tjänst, Johansson den 1 september 1941 och Sahlström den 1 oktober 1941, och därvid erhållit å försäkringarna utfallande belopp, utgörande respektive 4,500 kronor och 3,500 kronor.

På hemställan av *bankoutskottet* har *1942 års riksdag* i skrivelse nr 227 anhållit om utredning och förslag i fråga om utbyte av liv- och kapitalförsäkringar mot pensioner till viss i utskottets utlåtande avsedd personal vid av staten övertagna enskilda järnvägar.

Sedan Kungl. Maj:t den 5 juni 1942 anbefallt *järnvägsstyrelsen* att verkställa utredning och inkomma med förslag i den av riksdagen berörda frågan, har styrelsen den 15 december 1942 avgivit utlåtande i ärendet. Styrelsen har därvid till en början anfört följande.

Bland de befattningshavare, som i samband med statens övertagande av enskilda järnvägar övergått till anställning vid statens järnvägar, hava funnits såväl stadigvarande anställda arbetare som tjänstemän, vilka icke varit delägare i enskild pensionsinrättning. För omkring 300 av dessa har pensionsfrågan varit ordnad på så sätt, att befattningshavaren tecknat liv- och kapitalförsäkring till så stort belopp, som var och en kunnat erhålla mot en viss årspremie. Av premierna har järnvägen åtagit sig att betala viss del, i en del fall tredjedelen och i andra fall omkring hälften. Då statens järnvägar i och med statsförvärfvet av vederbörande enskilda järnvägar övertagit järnvägsbolagens förpliktelser, har även skyldigheten att bestrida ifrågavarande premieandelar övergått till statens järnvägar.

I syfte att ernå mera enhetliga pensionsförhållanden ävensom för att bereda vederbörande en mera tillfredsställande pensionsform än vad ifrågavarande försäkring erbjuder, har järnvägsstyrelsen med berörda befattningshavare träffat överenskommelse om pensionsfrågans ordnande på så sätt, att vederbörande, med stöd av Kungl. Maj:ts beslut den 3 november 1939 angående pensionsrätt för viss personal, som i samband med statens övertagande av enskild järnväg övergått till anställning såsom tjänsteman eller arbetare vid statens järnvägar och som icke var delägare i enskild pensionsinrättning, erhållit pensionsrätt jämlikt bestämmelserna i vederbörligt tjänstepensionsreglemente mot att försäkringsavtalen för statens järnvägars vidkommande annullerades och att så stor del av återköpsvärdet, som belöpte sig på järnvägens andel i premiebetalningen, utbetalades till statens järnvägar. På så sätt har pensionsrätt enligt vederbörande statliga pensionsreglementen kunnat tillerkännas samtliga ovannämnda befattningshavare med undantag av ett fåtal, vilka redan uppnått den levnadsålder, vid vilken pensionsåldern enligt nyssnämnda reglementen inträder.

Järnvägsstyrelsen har vidare meddelat, att det, utom beträffande de i motionerna angivna personerna, endast i tre fall förekommit, att från enskild järnväg övertagen anställningshavare med kapitalförsäkring på grund av för hög levnadsålder icke kunnat erhålla pensionsrätt enligt de statliga pensionsreglementena. Järnvägsstyrelsen anför beträffande dessa befattningshavare följande.

Dessa äro reparatören H. Andersson och stationskarlen C. A. Harbeck, båda födda år 1880, anställda vid Kalmar järnvägar år 1919 och med kapitalförsäkringar på 7,000 kronor vardera som pensionsförmån samt extra ordinarie stationskarlen L. B. Ibohm, född år 1879, anställd vid Kalmar järnvägar år 1911 och med kapitalförsäkring på 6,000 kronor som pensionsförmån. De hava övergått till statens järnvägar den 1 juli 1940 och äro samtliga fortfarande i tjänst. Med hänsyn till att försäkringarna icke utfalla förrän vederbörande uppnått 65 levnadsår är det avsett, att de skola få kvarstå i tjänst intill dess.

I fråga om utbytet av försäkringar mot pensioner för de ifrågakommande fem personerna anför järnvägsstyrelsen.

Därest statsmakterna besluta, att årspension skall beredas ovannämnda fem personer i utbyte mot å försäkringarna utfallande belopp, får järnvägsstyrelsen föreslå, att denna angelägenhet ordnas, vad Johansson och Sahlström beträffar på så sätt, att de räknat från dagen för avgång ur tjänst tillerkännas pension enligt bestämmelserna i Kungl. Maj:ts kungörelse den 7 december 1934 (nr 585) med föreskrifter angående pensionering av viss arbetarpersonal

i statens tjänst samt att en var i utbyte härför till statens järnvägar inbetalar ett belopp, som motsvarar så stor del av försäkringssumman, som belöper sig på järnvägens andel i premiebetalningen. Nämda andel utgör i båda fallen elva tjugodelar. Vid sådant förhållande skulle Johansson och Sahlström till statens järnvägar inbetala respektive 2,357 kronor och 1,833 kronor och i stället tillerkännas pension, som, med tillgodoräknande — i enlighet med av järnvägsstyrelsen under senare tid tillämpad praxis — av två tredjedelar av anställningstiden vid Sala—Gysinge—Gävle järnväg, för Johansson komme att uppgå till 58 kronor och för Sahlström till 45 kronor per månad. Härtill komma kristillägg och dyrtidstillägg enligt fastställda grunder, vilka vid nuvarande indexläge utgöra sammanlagt 39.68 kronor respektive 32.84 kronor per månad. De sammanlagda pensionsförmånerna skulle således under nuvarande förhållanden för Johansson komma att uppgå till 97.68 kronor och för Sahlström till 77.84 kronor per månad.

Vad beträffar de tre från Kalmar järnvägar övertagna befattningshavarna anses pensionsfrågan under angiven förutsättning böra ordnas på enahanda sätt, därest vederbörande själv så önskar vid avgång ur tjänst efter uppnådda 65 levnadsår, då respektive kapitalförsäkringar utfalla. Den pension, som i så fall skulle komma att utgå med tillämpning av nu gällande föreskrifter angående pensionering av viss arbetarpersonal i statens tjänst, Kungl. Maj:ts kungörelse den 30 juni 1942 (nr 696), utgör, med tillgodoräknande av två tredjedelar av anställningstiden vid Kalmar järnvägar, för reparatör Andersson och stationskarl Harbeck 53 kronor och för extra ordinarie stationskarl Ibohm 70 kronor per månad. Härtill komma rörligt tillägg och kristillägg, vilka vid nuvarande indexläge utgå med sammanlagt 31 % å ovannämnda belopp.

Järnvägsstyrelsen ifrågasätter jämväl utbyte i vissa fall av sparkassekapital mot pension och anför härom.

Förutom de nu nämnda befattningshavarna, vilkas pensionering varit ordnad genom kapitalförsäkring, finnas vid statens järnvägar ett tiotal, likaledes från enskilda järnvägar övertagna befattningshavare, vilka hava sin pensionering ordnad genom sparkassekonto, på vilket järnvägen och befattningshavaren göra månatliga insättningar, i regel med lika stora belopp. Även beträffande dessa befattningshavare avser järnvägsstyrelsen att efter hand ordna pensionsfrågan så, att vederbörande erhåller pensionsrätt enligt respektive statliga pensionsreglementen mot att så stor del av å sparkassekonto inestående medel, som belöper sig på järnvägens insättningar, inbetalas till statens järnvägar. En av befattningshavarna i fråga, extra ordinarie stationskarlen J. F. Bäckström, som övertagits från Kalmar—Berga järnväg, är född år 1881 och har således redan fyllt 60 år. Han kan därför icke erhålla pensionsrätt enligt allmänna tjänstepensionsreglementet. Bäckströms sparkassekonto utvisar för närvarande en behållning av i runt tal 6,700 kronor. Insättning sker med 20 kronor per månad. Av detta belopp erlägga statens järnvägar och Bäckström vardera hälften. Bäckström anställdes vid Kalmar—Berga järnväg år 1907. Hans pensionsförhållanden anses böra ordnas på enahanda sätt som för de tre från Kalmar järnvägar övertagna befattningshavarna, allt under förutsättning att han själv så önskar. Bäckström skulle i så fall komma i åtnjutande av pension med 87 kronor per månad, vartill komma författningssliga tillägg, som vid nuvarande indexläge uppgå till 26.97 kronor per månad. Vidare har en, likaledes från Kalmar—Berga järnväg övertagen befattningshavare, med sparkassekonto som pensionsförmån, avgått ur statens järnvägars tjänst, nämligen banvakten J. W. Karlsson,

född år 1878 och anställd vid förenämnda järnväg år 1899. Karlsson avgick ur tjänst den 1 juni 1941 och erhöi därvid å sparkassekonto inestående 7,750 kronor. Insättning å kontot hade skett månatligen med 10 kronor, vartill järnvägen och Karlsson bidragit med hälften vardera. Karlsson bör, om han så önskar, kunna få sin pensionsfråga ordnad på samma sätt, som ovan är ifrågasatt beträffande från Sala—Gysinge—Gävle järnväg övertagna stationskarlen Johansson och extra ordinarie stationskarlen Sahlström. Vid sådant förhållande skulle Karlsson komma i åtnjutande av en pension av 71 kronor per månad. Härtill komma författningsenliga tillägg, vilka vid nuvarande indexläge utgöra sammanlagt 46:08 kronor per månad.

Ovan angivna fall äro för närvarande de enda, som äro likartade med de två i bankoutskottets utlåtande omförmälda från förutvarande Sala—Gysinge—Gävle järnväg. Efter hand som flera enskilda järnvägar förstattligas, kan det emellertid förväntas, att ytterligare fall av likartad beskaffenhet giva sig tillkänna.

Järnvägsstyrelsen har slutligen hemställt, att, därest statsmakterna skulle besluta utbyte av liv- och kapitalförsäkring eller sparkassekapital mot årlig pension i omförmälda och framtida likartade fall, styrelsen måtte erhålla bemyndigande att på föreslaget sätt ordna denna angelägenhet med tillämpning av 1934 eller 1942 års s. k. summariska bestämmelser.

Föredragande departementschefen har icke velat motsätta sig, att pensionsfrågan regleras på sätt järnvägsstyrelsen ifrågasatt i de nu föreliggande fallen såväl som i framtida likartade fall.

Utskottet.

Det föreliggande förslaget i fråga om ordnandet av pensioneringen för viss personal, som vid statens övertagande av enskild järnväg övergått i statens järnvägars tjänst, har synts utskottet innebära en lämplig lösning, varför utskottet tillstyrker, att Kungl. Maj:t erhåller begärt bemyndigande att utfärda erforderliga bestämmelser i ämnet.

Utskottet hemställer således,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition.

Stockholm den 6 april 1943.

På bankoutskottets vägnar:

HARALD ÅKERBERG.

Närvarande: se anteckning å utlåtande nr 43.